

ZAMONAVIY DUNYODA SHAXSDA EKZISTENSIAL YONDASHUV VA ALTURISTIK SIFATLARNI SHAKLLANTIRISHDA IJOBIIY MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISH

O`rmonova Go`zaloy Zafarjon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Psixologiya yo`nalishi 2-bosqich talabasi
gozaloyormonova875@gmail.com
+998946566605

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19409206>

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy jamiyatda shaxsning ma’naviy va ijtimoiy rivojlanishida muhim o`rin tutuvchi ekzistensial yondashuv va altruistik sifatlarni shakllantirish jarayonida ijobiy motivatsiyaning rolini o`rganishga bag`ishlangan. Unda shaxsning hayot mazmunini anglashga intilishi, jamiyatga foyda keltirishga yo`naltirilgan xulq-atvori hamda ijobiy motivatsiya orqali insonning ijtimoiy faolligi va mas’uliyat hissi shakllanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy dunyoda shaxsning o`zini anglash jarayoni, insoniy qadriyatlar va boshqalarga yordam berish kabi altruistik xususiyatlarning rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar yoritiladi.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению роли позитивной мотивации в процессе формирования экзистенциального подхода и альтруистических качеств, играющих важную роль в духовном и социальном развитии человека в современном обществе. Анализируется стремление индивида к пониманию смысла жизни, поведение, направленное на благо общества, и формирование социальной активности и чувства ответственности человека посредством позитивной мотивации. Также освещаются факторы, влияющие на развитие альтруистических качеств, такие как процесс самосознания человека в современном мире, человеческие ценности и помощь другим.

Abstract: This article is devoted to the study of the role of positive motivation in the process of forming an existential approach and altruistic qualities, which play an important role in the spiritual and social development of a person in modern society. It analyzes the individual's desire to understand the meaning of life, behavior aimed at benefiting society, and the formation of a person's social activity and sense of responsibility through positive motivation. It also highlights the factors affecting the development of altruistic qualities such as the process of self-awareness of a person in the modern world, human values, and helping others.

Kalit so`zlar: Ekzistensial yondashuv, altruizm, ijobiy motivatsiya, shaxs rivojlanishi, hayot mazmuni, shaxsiy mas’uliyat, ijtimoiy faollik, ma’naviy qadriyatlar, empatiya, insonparvarlik, shaxsiy motivatsiya, o`zini anglash, ijtimoiy munosabatlar, shaxs kamoloti, motivatsion jarayonlar.

Ключевые слова: экзистенциальный подход, альтруизм, позитивная мотивация, личностное развитие, смысл жизни, личная ответственность, социальный активизм, духовные ценности, эмпатия, гуманность, личная мотивация, самосознание, социальные отношения, личностное развитие, мотивационные процессы.

Keywords: Existential approach, altruism, positive motivation, personal development, meaning of life, personal responsibility, social activism, spiritual values, empathy, humanity, personal motivation, self-awareness, social relationships, personal development, motivational processes.

Kirish: Bugungi globalashuv davrida jamiyatning rivojlanishi ko‘p jihatdan inson shaxsining ma’naviy va psixologik kamolotiga bog‘liq. Zamonaviy dunyoda inson nafaqat bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi, balki o‘z hayotining ma’nosini anglay olishi, jamiyatga foydali bo‘lishga intilishi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli shaxsda ekzistensial yondashuvni rivojlantirish va altruistik sifatlarni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Ekzistensial yondashuv insonning mavjudligi, hayot mazmuni va shaxsiy tanlovlari bilan bog‘liq masalalarni o‘rganadi. Bu yondashuv insonning o‘z hayoti uchun mas’uliyatni his etishi, erkin qarorlar qabul qilishi hamda hayot maqsadini aniqlashiga yordam beradi. Altruizm esa boshqalarga yordam berish, jamiyat manfaatlarini o‘z manfaatlaridan ustun qo‘yish kabi fazilatlarni ifodalaydi.

Shaxsda bunday sifatlarning shakllanishida ijobiy motivatsiya muhim rol o‘ynaydi. Ijobiy motivatsiya insonni ezgu maqsadlarga undaydi, jamiyat rivojiga hissa qo‘shishga rag‘batlantiradi va shaxsiy kamolotga erishishga yordam beradi.

Zamonaviy dunyoda shaxsning ekzistensial yondashuvi — bu hayotning mazmuni, erkin tanlov, mas’uliyat, yolg‘izlik va o‘lim kabi fundamental mavjudlik masalalarini chuqur anglashdir. Bu yondashuv insonni shunchaki mavjud bo‘lishdan ko‘ra, o‘z taqdirini o‘zi belgilovchi, erkin va mas’uliyatli subyekt sifatida namoyon etadi. Zamonaviy sharoitda bu yondashuv shaxsning ruhiy barqarorligini ta’minlash va inqirozlarni yengib o‘tishga xizmat qiladi

Zamonaviy dunyoda ekzistensial yondashuvning asosiy jihatlari:

• **Erkin tanlov va ma’uliyat:** Inson o‘z hayoti uchun to‘liq mas’uliyatni o‘z zimmasiga oladi va har qanday vaziyatda tanlov huquqiga ega.

• **Hayot mazmunini ishlash:** Tez o‘zgaruvchan dunyoda, inson o‘zining shaxsiy maqsad va qadriyatlarini shakllantirishi orqali hayotiga mazmun bag‘ishlaydi.

• **Yolg‘izlik va erkinlik:** Zamonaviy texnologiyalar davrida inson o‘z yolg‘izligini anglash va uni ijodiy yoki ma’naviy rivojlanish uchun ishlatish imkoniyatiga ega.

• **Inqirozni yengish:** Ekzistensial yondashuv shaxsga stress, beqarorlik va o‘lim qo‘rquvi kabi qiyinchiliklarni falsafiy va ruhiy tomondan qabul qilishga yordam beradi.

• **O‘z o‘zini anglash:** Shaxs o‘z mavjudligining mohiyatini va atrofdagi dunyo bilan munosabatini chuqurroq tushunishga intiladi.

Altruizm — bu boshqalarning manfaatini o‘z manfaatidan ustun qo‘yish, ularga yordam berishga intilish va jamiyat farovonligi uchun faoliyat yuritish kabi fazilatlarni o‘z ichiga oladi.

Altruistik xulq-atvor insonning ijtimoiy mavjudot sifatida shakllanishida muhim rol o‘ynaydi. Jamiyatdagi hamkorlik, o‘zaro yordam va birdamlik aynan altruistik qadriyatlarga asoslanadi.

Altruistik sifatlarni quyidagi ko‘rinishlarda namoyon bo‘ladi: boshqalarga yordam berish istagi, hamdardlik va empatiya, ijtimoiy mas’uliyat hissi, adolat va insonparvarlikka intilish, jamiyat manfaatlarini qo‘llab-quvvatlash. Altruistik sifatlarni insonning ma’naviy yetukligidan dalolat beradi. Bunday sifatlarni oilada, ta’lim muassasalarida va ijtimoiy muhitda shakllanadi. Ayniqsa, yoshlar tarbiyasida altruistik qadriyatlarni rivojlantirish jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega.

Ekzistensial yondashuv va altruistik qadriyatlar o‘zaro chambarchas bog‘liqdir. Inson o‘z hayotining mazmunini anglagan sari jamiyat oldidagi mas’uliyatini ham chuqurroq his qiladi. Hayot ma’nosini izlash jarayonida inson ko‘pincha boshqalarga yordam berish, jamiyat uchun foydali bo‘lish orqali o‘zini namoyon etadi. Bu esa altruistik xulq-atvorni kuchaytiradi.

Motivatsiya insonni ma’lum bir faoliyatga undovchi ichki va tashqi omillar yig‘indisidir. Ijobiy motivatsiya esa insonni ezgu maqsadlarga erishishga, o‘z imkoniyatlarini rivojlantirishga va jamiyat uchun foydali faoliyat olib borishga rag‘batlantiradi. Ijobiy motivatsiya shaxsning

psixologik rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. U insonning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi va hayotiy maqsadlarini amalga oshirishga yordam beradi.

Bugungi kunda shaxsning ijobiy motivatsiyasini rivojlantirish muhim pedagogik va psixologik vazifa hisoblanadi. Ijobiy motivatsiya orqali inson o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarishi va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shishi mumkin.

Ijobiy motivatsiyani rivojlantirishda quyidagi omillar muhim rol o‘ynaydi:

1. Oila muhiti: Oila shaxs tarbiyasining asosiy manbai hisoblanadi. Ota-onaning ijobiy munosabati, qo‘llab-quvvatlashi va rag‘batlantirishi farzandda motivatsiya shakllanishiga yordam beradi.

2. Ta’lim tizimi: Ta’lim jarayonida o‘quvchilarning qiziqishlarini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlashga o‘rgatish va ijtimoiy faollikka undash muhimdir.

3. Ijtimoiy muhit: Jamiyatdagi ijobiy qadriyatlar, hamkorlik va o‘zaro yordam muhiti shaxsning motivatsiyasini kuchaytiradi.

4. Shaxsiy rivojlanish: Shaxsning o‘z ustida ishlashi, yangi bilim va ko‘nikmalarni egallashi ham ijobiy motivatsiyani mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda zamonaviy dunyoda shaxsning ma’naviy va psixologik rivojlanishi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Ekzistensial yondashuv insonning hayot mazmunini anglashiga, o‘z qarorlariga mas’uliyat bilan yondashishiga va shaxsiy kamolotga erishishiga yordam beradi. Altruistik sifatlar esa insonning boshqalarga yordam berish, jamiyat manfaatlarini qo‘llab-quvvatlash va ijtimoiy mas’uliyatni his etish kabi fazilatlarini namoyon qiladi. Shaxsda bunday sifatlarning shakllanishida ijobiy motivatsiya muhim rol o‘ynaydi. Ijobiy motivatsiya insonni ezgu maqsadlarga undaydi va jamiyat rivojiga hissa qo‘shishga rag‘batlantiradi. Shu sababli ta’lim tizimi, oila va jamiyat hamkorligida yosh avlodda ekzistensial qarashlar, altruistik qadriyatlar va ijobiy motivatsiyani rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G‘oziev E.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
2. Davletshin M.G. Psixologiya asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2007.
3. Urazboyeva D.A. Ekzistensial psixologiyada shaxs masalalarining talqin qilinishi- Toshkent:2021.24.11.
4. Maslow A. Motivation and Personality. – New York: Harper & Row, 1987.
5. Frankl V. Man’s Search for Meaning. – Boston: Beacon Press, 2006.
6. Fromm E. The Art of Loving. – New York: Harper & Row, 1956.
7. Rogers C. On Becoming a Person. – Boston: Houghton Mifflin, 1961.
8. Leontyev A.N. Faoliyat, ong va shaxs. – Moskva: Politizdat, 1977.